

In de kijker

Beken je de MOS-kleur?

	 <p>VTI OOSTENDE</p>	 <p>VBS DESTELBERGEN</p>
<p>Wanneer zijn jullie gestart met het project MOS? En met Kleur Bekennen? Wat was de aanleiding? Wie nam het initiatief?</p>	<p>MOS en Kleur Bekennen zijn op onze school apart gestart. Met MOS zijn we al heel lang bezig. Vanaf 2002 zijn we het gestructureerder gaan aanpakken. We hebben toen ook beseft dat er een aanzienlijke financiële kost verbonden was aan de milieueffecten die onze school teweegbracht. Alleen al het afval dat we veroorzaakten, kostte de school handenvol geld. In het kader van Kleur Bekennen organiseren we al verscheidene jaren mondiale projecten. In 2005 zijn we gestart met een wereldburgerschapstraject.</p>	<p>Wij werken al heel lang aan deze projecten. We hebben dit als school altijd al belangrijk gevonden. Ik denk zelfs dat we al met milieuzorg bezig waren vooraleer er van MOS sprake was. Onze MOS-logo's behaalden we in 2003, 2004 en 2005. In 2007 hebben we de Groene Vlag van Eco-Schools gekregen. Met Kleur Bekennen hebben we nog maar af en toe gewerkt, maar we doen wel elk jaar heel intensief mee met de 11.11.11-campagne en met Broederlijk Delen. Heel de lagere school werkt dan mee en we krijgen veel steun van de gemeente.</p>
<p>Leggen jullie op school verbanden tussen beide projecten?</p>	<p>Dat doen we sinds 2005. We merkten dat we aan een aantal gemeenschappelijke dingen werkten en beseften dat we elkaar beter konden helpen en op die manier een synergie creëren. Op dat moment was er binnen onze school ook beleidsmatig ruimte voor dergelijke initiatieven. Ook de directie dacht en stuurde in die richting. Hierdoor werden ook andere leerkrachten bij het proces betrokken.</p>	<p>Dat doen we zeker. Een tijdje geleden heb ik eens drie woensdagmiddagen overlegd met mijn collega om uit te pluizen welke verbanden we met duurzame ontwikkeling kunnen leggen vanuit de verplichte thema's binnen wereldoriëntatie en godsdienst.</p>
<p>Hoe leggen jullie het verband tussen milieuzorg en wereldburgerschap?</p>	<p>We hebben bijvoorbeeld met de hele school aandacht gehad voor de ecologische voetafdruk. In de derde graad komt dat aan bod in het handboek aardrijkskunde, maar we merkten dat er ook in andere vakken en jaren de ruimte voor is. De leraar godsdienst behandelde de voetafdruk dan ook bij de lessen over verantwoordelijkheden. Op die manier proberen we steeds dingen aan elkaar te koppelen. We organiseerden de theatervoorstelling 'Volle Pot' van De Vieze Gasten zowel voor het TSO als voor het BSO en plaatsten het lespakket van MOS voor alle leerkrachten op Smartschool.</p>	<p>We werkten bijvoorbeeld aan het thema afval en hadden daarbij aandacht voor Noord-Zuidverhoudingen. We hadden het dan over mensen in het Zuiden die leven op vuilnisbelten. Als we de waterkringloop behandelen, maken we duidelijk dat water niet eindeloos beschikbaar is. We leren dan ook over de waterproblematiek in de derde wereld. De laatste campagne van 11.11.11 stond in het teken van duurzame landbouw. Op Dikke-truëndag werkten we met het lespakket van MOS waarin klimaatverandering ook bekeken wordt in een Noord-Zuidcontext.</p>
<p>Is er een structurele samenwerking tussen de leerkrachten en leerlingen die beide projecten trekken?</p>	<p>Wij hebben nu een werkgroep 'duurzame school'. Dat is een wisselende ploeg met in totaal ongeveer 10 à 15 leerkrachten. Eigenlijk moet je het zien als een soort netwerkstructuur met een kerngroep die coördineert en het overzicht over het geheel bewaart. Daarnaast heb je een aantal mensen op wie we een beroep kunnen doen maar die meer focussen op welbepaalde thema's.</p>	<p>Samen met een collega heb ik eens bekeken wat we zoal doen op school. Waar liggen de verbanden en hoe kunnen we ondersteunen en stimuleren? Vooraf hadden we onze collega's gevraagd de nodige informatie door te geven. We hebben nu een globaal beeld en ook zicht op waar er bijvoorbeeld nog leemtes zijn. Dat is een eerste stap. We moeten zeker nog werken aan verbetering. Volgend jaar is het thema "duurzaam verkeer", omdat we gezien hebben dat daar nog kansen liggen. Misschien zou het goed zijn dat er iemand vrijgesteld wordt om dergelijke ondersteuning te bieden.</p>
<p>Is het zinvol om geïntegreerd te werken aan milieuzorg en wereldburgerschap?</p>	<p>Ja. Wanneer je vertrekt vanuit de idee van duurzame ontwikkeling, heb je automatisch meer invalshoeken om eenzelfde thema te benaderen. Het wordt veel rijker door holistisch te denken. Je kunt beter samenwerken, je creëert een krachtigere boodschap, je werkt efficiënter, je komt overtuigender over. Het komt ook de coherentie van je verhaal ten goede. Het resultaat is groter dan de optelsom van de verschillende delen. Het is wel een uitdaging om het voor de leerlingen nog een beetje beheersbaar te houden. Wij moeten zelf selecteren in de thema's en informatie gericht meegeven.</p>	<p>Duurzame ontwikkeling of MOS mogen geen apart vakje zijn. Wij slagen erin om bepaalde thema's vanuit verschillende invalshoeken te benaderen, maar letten erop dat we blijven aansluiten bij de mogelijkheden van onze leerlingen. We vinden het belangrijk om verschillende maatschappelijke problemen aan te brengen, maar willen de kinderen ook niet ontmoedigen. Een positieve boodschap betekent aantonen dat er iets kan veranderen en dat iedereen daaraan kan bijdragen. Aandacht voor duurzame ontwikkeling betekent ook dat je de leerlingen bijbrengt dat alles wat we doen eigenlijk voortdurend opnieuw in vraag gesteld moet worden. We ondervinden onze fouten terwijl we bezig zijn.</p>

Katrien Van Poeck en Jürgen Loones gingen op bezoek bij MOS-scholen die ook aandacht hebben voor wereldburgerschap. Hoe pak je dat aan? Wat zijn de voordelen? Wat zijn de knelpunten?

De geïnterviewden zijn: Ignace Kint en Geert Vervale van het VTI in Oostende, Ria De Wilde van de Vrije Basisschool uit Destelbergen, Annemie Dermine van Pee & Nel in Leuven, Ludwig Van den Broeck, Nille Allaerts en Patrick Van den Berghe van BLO Heiveld uit Opwijk en Greetje Chaerle en Nicole Decrock van het OLVI Poperinge. Een theoretische omkadering van deze interviews lees je in het artikel "Agenda 21 op School" op p. 55 van deze MOSterd.

PEE & NEL LEUVEN

BLO HEIVELD OPWIJK

OLVI POPERINGE

<p>Onze school is al zo'n zes à zeven jaar bezig met milieuzorg. We zijn in het begin gestart met een milieuzorgproject van de Stad Leuven waarmee we subsidies konden krijgen. Gaandeweg ontdekten we dat we eigenlijk een MOS-school waren zonder dat zelf te beseffen. Toen besloten we om voor ons eerste logo te gaan. Intussen behaalden we ook logo 2. Officieel hebben we nooit meegedaan met Keur Bekennen, maar we werken wel om de 2 à 3 jaar een multicultureel project uit. Als multiculturele school kunnen we daar ook niet buiten.</p>	<p>Wij zijn 5 of 6 jaar met MOS bezig en verdienen al twee logo's met het thema afval. Eerst hadden we vooral aandacht voor sorteren, later hebben we de klemtoon gelegd op preventie. Met Kleur Bekennen zijn we gestart in het kader van 'school zonder racisme'. Sinds twee jaar kaderen we al onze activiteiten i.v.m. mondiale vorming, mensenrechten, enz. in een wereldburgerschapstraject, telkens met een welbepaald thema. Op die manier ontvangen we subsidies. We organiseren jaarlijks een schrijf-ze-vrijdag en we adopteerden met de school een Plan-kindje.</p>	<p>Sinds 2000 mogen we de boomgaard en de tuin van de Zusters Benedictinessen gebruiken. Dat was de uitgelezen kans om op school te starten met het educatief natuureservaat "De Vleter". Ook de grote berg afval in de refter vroeg om aandacht. Tijd dus om een milieuzorgsysteem op school op te zetten met leerlingen in een werkgroepje. Daarnaast werkte de pastorale werkgroep al geruime tijd mondiale activiteiten uit.</p>
<p>Ja, dat kan bijna niet anders. Twee jaar geleden werkten we bijvoorbeeld aan het thema water. We keken dan ook hoe water elders in de wereld gebruikt wordt. Als we werken aan gezonde voeding, onderzoeken we hoe er in andere landen gegeten wordt. Als we focussen op het thema natuur, kijken we hoe dat zit in de rest van de wereld, of er ook daar milieuproblemen zijn bijvoorbeeld. We doen dat vaak met de hulp van ouders en grootouders van leerlingen die niet uit ons land afkomstig zijn.</p>	<p>Onder impuls van de MOS-begeleider en de promotor van Kleur Bekennen hebben we eens geïnventariseerd wat er op school gebeurt in verband met duurzame ontwikkeling: MOS-initiatieven, mondiale vorming, gezonde voeding, sport, ons Comeniusproject 'Living back to the future'... Bestaande werkgroepen op school hadden veel raakvlakken. We treden met al die acties en initiatieven nu onder één noemer naar buiten: "vier keer gewonnen". Door alles gecoördineerd aan te pakken kun je versplintering tegengaan en wordt het geen extra belasting van de leerkrachten die vaak toch al overbevrraagd zijn.</p>	<p>Tijdens de jaarlijkse mondiale dag komen beide projecten bijna van nature samen. Voor de hele school werken we per leeftijdsgroep een aangepast aanbod uit. Vast onderdeel is ook "Moeder Aarde en de Kokolokid" van Culturen in beweging vzw. Die educatieve vertel- en muziektheatervoorstelling ligt op het snijpunt van mondiale vorming, opvoeden tot wereldburger, aandacht voor het leefmilieu en andere culturen. Het brengt de complexiteit van duurzame ontwikkeling tot leven.</p>
<p>Dit jaar werken we aan het thema energie. We onderzoeken eigenlijk altijd hoe het in de rest van de wereld zit met de dingen waar we over leren. Zo hebben we bekeken waar andere landen hun energie vandaan halen. We hebben daarbij vooral ontdekt dat alle olie die wij gebruiken van andere regio's komt, terwijl we toch een rijk land zijn. Andersom geldt dat landen die over veel natuurlijke rijkdommen beschikken, soms veel minder welvaart hebben. De impact van hoe wij hier leven op mensen elders in de wereld komt vooral aan bod bij de oudere leerlingen. Voor jongere kinderen is dat moeilijker, zeker bij een thema zoals energie.</p>	<p>De mate waarin dat gebeurt, hangt af van de leerkrachten en van het feit of zij dat zien dat als aparte les of eerder als een geïntegreerd project. Wij hebben eigenlijk weinig zicht op hoe elke leerkracht dat voor zichzelf organiseert.</p>	<p>In het 2de jaar berekenen we tijdens de lessen godsdienst de ecologische voetafdruk. In de 3de graad komt dit onderwerp aan bod tijdens de lessen aardrijkskunde. In het 4de jaar bespreken we de waterproblematiek in de ontwikkelingslanden tijdens de lessen aardrijkskunde.</p>
<p>Wij zijn een kleine school met slechts zes of zeven leerkrachten. Wanneer er een thema wordt uitgewerkt, doet iedereen daaraan mee. Op die manier zit milieuzorg en wereldburgerschap eigenlijk verweven in heel veel activiteiten die op school gebeuren.</p>	<p>Op onze school zijn voor beide projecten aparte werkgroepen actief. We probeerden in het verleden een gezamenlijke werkgroep op te starten, maar dat bleek niet werkbaar. We hebben wel een tijdje gewerkt met brugfiguren, maar dat gebeurt nu niet meer. Veel hangt samen met personen. Zo iets moet voortdurend levend gehouden worden.</p>	<p>Een aantal leerkrachten en leerlingen maken deel uit van verschillende werkgroepen en dragen op die manier constructief bij tot beide projecten. Een echt structurele samenwerking is er tot nu toe niet.</p>
<p>Ja. We kunnen ook niet anders in onze multiculturele school. Die manier van werken komt vanzelf. We vinden het belangrijk dat onze leerlingen beseffen hoe goed ze het hier hebben. Velen merken dat al gauw als ze eens nagaan hoe hun grootouders in hun land van herkomst leefden.</p>	<p>Dat kan moeilijk geforceerd worden. Een hele week aan een welbepaald project werken is soms moeilijk. We moeten dat meestal beperken tot een aantal lessen. MOS en wereldburgerschap komen vooral aan bod in de lessen WO, muzische vorming, zedenleer en godsdienst. Duurzame ontwikkeling heeft te maken met de manier van 'zijn' van de hele school. Daarbij focussen wij meestal op één ding tegelijk en daarna leggen we verbanden. Een school is altijd een afspiegeling van de maatschappij. Het is niet zo evident om iedereen mee te krijgen. Acties roepen soms weerstanden op. Wij streven naar een evolutie op lange termijn. Het gedrag veranderen, onze manier van 'zijn' aanpassen, gaat niet op korte termijn.</p>	<p>Het is zeker zinvol om milieuzorg op school in een bredere context te kaderen dan louter in de schoolomgeving.</p>

VTI OOSTENDE

VBS DESTELBERGEN

<p>Betrek je hierbij ook andere thema's of projecten (bv. gezondheidseducatie, mensenrechtenuitvoering, verkeersopvoeding, enz.)?</p>	<p>We willen heel graag het gezondheidsbeleid op school erin integreren. Als we gezondheid koppelen aan duurzaamheid, kunnen we komen tot een duidelijkere beleidsvisie. Dat is belangrijk voor de werking op langere termijn. We verwachten er veel van. Het thema mensenrechten zit verweven in ons wereldburgerschapstraject. In 2009 is het de 60ste verjaardag van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. We zijn nu aan het nadenken wat we in dat verband kunnen doen op school.</p>	<p>Ja. We werken ook aan diversiteit (mensen met een handicap, de multiculturele samenleving, dementie), gezondheid, zinloos geweld, kansarmoede, enz. Het thema verkeer wordt voor ons volgend schooljaar een prioriteit en is eigenlijk een mooi voorbeeld van hoe heel veel thema's samen kunnen komen: milieuzorg, gezondheid, veiligheid...</p>
<p>Wat liep goed? Op welke verwezenlijkingen zijn jullie trots? Wat zijn de succesfactoren?</p>	<p>De manier waarop we hier kunnen samenwerken is heel plezierig. Je ziet dat datgene waar je mee bezig bent, kadert in een ruimer geheel. Je staat er niet meer alleen voor: elk met onze eigen invalshoek werken we aan hetzelfde doel. Het is ook leuk om iets te organiseren waarmee je de hele school meekrijgt. De apotheose van onze Fata Morgana vorig jaar was zo'n moment. Dat is belangrijk om samenhang en verbondenheid te creëren op school. Soms hebben scholen een beetje schrik om de controle wat los te laten. Je weet immers nooit vooraf hoe zoiets uitpakt, maar je leert er wel uit.</p>	<p>Dit jaar stond zowel het grootouderfeest als het schoolfeest in het teken van MOS. We vinden het ook belangrijk om bij het begin van het schooljaar een gezamenlijke MOS-startdag te hebben. Iedereen voelt zich op die manier gesteund door de anderen. We kunnen terugvallen op een breed en sterk draagvlak. De directrice zet er haar schouders mee onder, we zijn met twee leerkrachten-coördinatoren en we kunnen ook rekenen op veel ondersteuning vanuit de gemeente. We krijgen bijvoorbeeld veel informatie en educatief materiaal van het gemeentebestuur en het 11.11.11-comité. Dat helpt echt.</p>
<p>Wat liep minder goed of moeilijker? Wat waren daarbij de belangrijkste hinderpalen (faalfactoren)?</p>	<p>Het gaat soms allemaal veel te traag. Het is altijd opnieuw 'beukwerk' om die thema's op de agenda te plaatsen en mensen mee te krijgen. Samenwerken is daarom zo belangrijk, anders kun je dat moeilijk volhouden. Soms botsen we ook op weerstanden. De tegenstroom is vaak duidelijk voelbaar bij leerlingen, zij zijn meestal geen vragende partij om te werken aan gedragsverandering. Je kunt in het kader van dergelijke projecten wel veel dingen doen die ze leuk vinden. Dat kan dan weer negatieve gevoelens voorkomen.</p>	<p>Het blijft een inspanning om voldoende zicht te houden op het geheel, om voldoende informatie van iedereen door te krijgen.</p>
<p>Hoe kunnen MOS en/of Kleur Bekennen jullie school helpen om geïntegreerd te werken aan beide projecten? Welke behoeften hebben jullie (bv. m.b.t. begeleiding, instrumenten, enz.)?</p>	<p>Het zou ideaal zijn om voor beide projecten een stuk op dezelfde manier te kunnen werken en denken. Onlangs woonden we een studiedag bij georganiseerd door MOS en Kleur Bekennen samen. Dat was heel positief! Je krijgt heel concrete, direct toepasbare voorbeelden. De feedback en ruggensteun die we van beide projecten krijgen (en ook het MOS-logo), betekenen erkenning, een mandaat van waaruit je kunt werken. We hebben behoefte aan uitwisseling met andere scholen. De voorstelling van de MOS-trekkers in de vorige MOSterd was een goed idee. Zo kun je, als je dat wilt, onderling contacten leggen.</p>	<p>Door educatief materiaal aan te bieden, vooral ook voor kleuters en door informatie te geven over het educatieve aanbod van andere organisaties.</p>
<p>Wat vind je van initiatieven (bv. studiedagen, begeleiding op school) door MOS en Kleur Bekennen samen?</p>	<p>Wij hebben al twee keer deelgenomen aan een gezamenlijke studiedag van MOS en Kleur Bekennen en vonden die zeer goed. We stelden ook voor aan de directie om eens een pedagogische studiedag op school te organiseren, maar wachten het antwoord nog af.</p>	<p>Een drietal jaar geleden werd er in Gent eens een studiedag met verschillende werkgroepen georganiseerd door MOS en Kleur Bekennen. Dat was zeer interessant en zeker voor herhaling vatbaar.</p>
<p>Hebben jullie nog tips voor andere scholen die (willen) werken aan MOS en Kleur Bekennen?</p>	<p>Zorg dat je er zeker in team aan begint en dat er voldoende steun is van de directie. Je vertrekt ook best vanuit de schooleigen werking. Je kunt niet zomaar een model overplanten. Het is belangrijk zelf de analyse te maken, te vertrekken vanuit de eigen beginsituatie en dan visiegericht in een bepaalde richting te werken. Je kunt van anderen wel inspiratie opdoen, maar je kunt niets zomaar overnemen. Gerichtte begeleiding door buitenstaanders is daarbij belangrijk. Die moeten wel voldoende zicht hebben op de situatie van de school en er bij eventuele evaluaties ook rekening mee houden.</p>	<p>Ik kan iedereen aanraden om eens te kijken naar de thema's en lesmethodes die nu al aan bod komen, om na te gaan waar er eventueel nog kansen zijn die nu nog niet benut worden. Wij hebben die inspanning gedaan en dat was een heel positieve ervaring. Er is wel wat werk aan, maar je haalt er heel wat uit en achteraf pluk je er de vruchten van. Als je het op die manier aanpakt, hoeft MOS of Kleur Bekennen geen extra belasting te zijn voor de school.</p>

PEE & NEL LEUVEN

BLO HEIVELD OPWIJK

OLVI POPERINGE

Ja. Bij aandacht voor gezonde voeding leren de leerlingen ook over de schaarste van granen in de wereld. We organiseren een gezond ontbijt waarbij we aandacht hebben voor Eerlijke Handel. Tijdens de kookwedstrijd die de milieudienst van de Stad Leuven organiseert, moeten de leerlingen een gezonde maaltijd bereiden met biologische en Fair Trade producten. In onze schooltuin werken we zelf biologisch. Volgend schooljaar werken we aan het thema 'talenten'. Ook daarin zal ruimte zijn voor milieuzorg, bijvoorbeeld door een werkgroepje over het talent 'werken aan de natuur'.

Wij hebben ook aandacht voor mensenrechten, gezondheid en verkeersveiligheid. De gemeente organiseert elk jaar een gezond ontbijt. Vorig jaar ging dat gepaard met heel veel verpakingsafval. Wij hebben daarop gereageerd. We zijn benieuwd of er dit jaar rekening mee gehouden is. Hoewel veel van wat we doen met elkaar verbonden is, willen we toch ook niet alles wat we doen zomaar onder één noemer plaatsen.

Er lopen op school tal van projecten: van gezond ontbijt over wereldwinkelontbijt naar een heus gezondheidsbeleid, van sensibilisering betreffende verkeer naar verkeersopvoeding. Bij heel wat projecten is er een intense voorbereiding en naverwerking. Toch worden die projecten niet altijd geïntegreerd aangeboden. Het vak Integrale Opdracht biedt wel tal van mogelijkheden in de sociaaltechnische richting.

Ik denk dat we trots mogen zijn op het geheel, op de uitstraling van de school. We krijgen vaak leuke reacties van de mensen die hier binnenkomen. We kunnen ons gerust profileren als een groene school, midden in de stad. Dat zit ook vervat in onze slogan: "een groene school met een brede kijk". Zo wordt dat jaar in jaar uit uitgedragen. Veel is te danken aan het enthousiasme van het leerkrachtenteam. Iedereen ondersteunt mee de MOS-werking en elke klas neemt initiatieven. Wanneer je met zo'n project start, moet het ook gedragen worden door het hele schoolteam.

Wij zijn eigenlijk wel fier op het feit dat we als school zover staan op het vlak van milieuzorg, wereldburgerschap en gezondheid. Het zit echt ingebakken, zodat het ons niet altijd meer opvalt dat we ermee bezig zijn. De kunst is om te zorgen dat het een leefhouding wordt. Dat we buitengewoon onderwijs zijn, speelt misschien wel een rol. De druk van het leerplan is niet zo groot. Ook de directie is een doorslaggevende stimulant. De leerkrachten mogen hier veel initiatief nemen, krijgen steun en aanmoediging. De werkgroepen zijn 'locomotieven' die de anderen meetrekken. Dat werkt veel beter dan wanneer dingen van boven af worden opgelegd.

Op ons educatief reservaat zijn we eigenlijk wel trots. Enthousiaste leerlingen, een gebiedje dicht bij school, medewerking van de stad, ondersteuning van directie en leerkrachten waren onontbeerlijk voor het succes. Ook het zichtbare resultaat op korte termijn helpt voor het welslagen van een project. De welriekende nachtorchis is terug in ons reservaatje. MOS is ondertussen geïntegreerd in het schoolwerkplan. Ook dat verzekert de continuïteit. Daarnaast is, bij de uitwerking van vakoverschrijdende projecten, een goede voorbereiding en naverwerking in de klas belangrijk. Het onderwerp moet ook aanslaan!

Het moeilijkste vind ik de ouders betrekken bij het schoolgebeuren en dan vooral de anderstalige ouders. We beginnen nu wel vorderingen te maken door te werken met 'ouderpraatrondes'. We krijgen hierbij ondersteuning van een externe organisatie (Steunpunt), maar het blijft moeilijk. Oorzaken hiervan zijn wellicht de taalproblemen en het feit dat er soms een andere schoolcultuur leeft.

Het is niet vanzelfsprekend iedereen mee te krijgen. Op onze school werken in totaal een vijftigtal leerkrachten voor 16 klassen. Er zijn ook heel veel dingen waarmee je als school bezig moet zijn: je kunt niet permanent op één ding focussen. Verbanden leggen tussen de verschillende aspecten van duurzame ontwikkeling is soms moeilijk. De informatie die we bv. vonden over de ecologische voetafdruk is te moeilijk voor onze leerlingen. Toch willen we hen ook niet onderschatten. We roeien met de riemen die we hebben door de leerstof aangepast aan hun niveau te brengen.

Nieuwe leerlingen overtuigen om mee te werken in de werkgroepen verloopt wat moeizamer. Er komen heel wat nieuwe initiatieven op ons af. En dan duikt tijdgebrek op of onzekerheid bij leerkrachten die vrezen hun doelstellingen niet te halen.

Ideaal zou zijn om met één dossier voor beide projecten te kunnen werken. Er kruipt immers wel wat werk en energie in het opstellen van die dossiers.

Wij vinden het zeer zinvol om af en toe samen te zitten met de mensen van MOS en Kleur Bekennen om te overleggen over de verschillende mogelijkheden op onze school. Dat is een heel effectieve aanpak. Begeleiding op maat is erg nuttig, zeker omdat je als school verplicht bent een keuze te maken binnen een heel uitgebreid en verkokerd aanbod, aansluitend bij je eigen doelstellingen en publiek.

De stappenplannen, de tips en de pakketten zijn een grote hulp om initiatieven te ontwikkelen binnen de vakgroepen.

Ik heb deelgenomen aan een gezamenlijke studiedag over water. Dat was heel goed. Meestal leveren dergelijke studiedagen heel bruikbaar materiaal voor in de klas. Het is ook altijd goed om bijvoorbeeld de themabundels eens samen met anderen te bekijken. Dat geeft inspiratie en leidt tot nieuwe ideeën.

Wij zijn als school al begeleid door MOS en Kleur Bekennen, maar niet door beide organisaties samen. Er werden in de provincie al gezamenlijke studiedagen georganiseerd, maar we hebben er nog niet aan deelgenomen.

Heb geen schrik om eraan te beginnen. Eigenlijk doe je al veel zonder dat je het beseft. Wij organiseren geen projectweken meer, maar werken nu een heel schooljaar aan een thema. Zo bereiken we veel meer. Het is ook veel logischer, zeker voor dingen die op lange termijn moeten veranderen. We kunnen ook veel beter aansluiten bij de actualiteit. Met heel eenvoudige dingen kun je al veel bereiken. Wij laten veel vanuit de kinderen komen en vanuit hun eigen omgeving: wat wordt daar gegeten, hoe kleedt men zich, enz. Zo komt bij onze kleuters wereldburgerschap aan bod. Begin tijdig met de planning.

We proberen op lange termijn een aantal veranderingen teweeg te brengen. Door één keer per jaar een gezond ontbijt te organiseren, lukt dat niet. Wij zorgen er daarom voor dat onze leerlingen ook elke dag een gezond fruitsapje kunnen drinken in plaats van frisdrank. Dat sapje kopen we bovendien in de wereldwinkel en het zit verpakt in een retourflesje. Gun jezelf als school de tijd om de acties voldoende te bestendigen. Beperk je doelstellingen, omschrijf ze goed en integreer ze in de hele school. Pas daarna kun je er weer iets anders bij nemen. Het is belangrijk de lat niet meteen te hoog te leggen. Werk met kleine stappen en bekijk dat als een proces op lange termijn.

Voorwaarde voor het welslagen van de projecten is een gemotiveerd lerarenteam. Het is dan ook noodzakelijk de leerkrachten regelmatig te informeren en te enthousiasmeren, bv. via pedagogische studiedagen. Daarnaast blijft het verstandig zelf het goede voorbeeld te geven als leerkracht en als school.